

honderdzestig al meteen afgewezen. Met twintig zette men het gesprek voort. Tenslotte waren er maar zeven die zich definitief bereid verklaarden; van die zeven waren er drie NSB'ers.¹

De spoorwegen

Wij keren naar de maand juni terug en naar Snouck Hurgronje en landsadvocaat van der Does. Naast het probleem van de aanmaak van oorlogstuig en van het werken aan de Duitse vliegvelden was er nl. nog een belangrijke vraag waarmee zij in juni geconfronteerd werden: hoe ver mochten de Nederlandse Spoorwegen gaan bij hun dienstverlening aan de bezetter?

Wij moeten hier eerst kort op de situatie bij de spoorwegen ingaan.

Aan de top van het bedrijf hadden zich aan het eind van de jaren '30 spanningen ontwikkeld. Er waren twee directeuren geweest van wie één eind '37 overleden was; de overblijvende directeur, H. van Manen, had toen, door zijn raad van commissarissen gesteund, de minister van waterstaat voorgesteld, een kundige topfiguur uit het bedrijf, ir. W. Hupkes, tot directeur te benoemen, maar de minister had dat voorstel verworpen: hij was van mening (het was een mening die door het kabinet gedeeld werd) dat de Nederlandse Spoorwegen die als gevolg van de economische crisis een moeilijke periode doormaakten, behoefte hadden aan fris bloed; hij had zijn oog laten vallen op de bedrijfseconoom prof. dr. ir. J. Goudriaan die op dat moment een hoge functie bij Philips vervulde. Goudriaan accepteerde de uitnodiging en werd, tot teleurstelling van Hupkes, tot directeur benoemd. Korte tijd later nam van Manen, wiens gezondheid achteruitging, ontslag: hij trad tot de raad van commissarissen toe. Goudriaan gaf toen de directie een nieuwe vorm: Hupkes en een tweede topfiguur uit het bedrijf, ir. W. F. H. van Rijckevorsel, werden tot directeur benoemd en Goudriaan zelf kreeg de titel van 'president-directeur'. Hij was een man van grote capaciteiten, bruisend van nieuwe ideeën, maar hij kreeg het bij de verwezenlijking daarvan in het nogal traditioneel-denkende en -reagerende spoorwegbedrijf niet gemakkelijk. Opposanten gingen hem verwijten dat hij teveel als dictator optrad en nogal eens onvoorzichtig was in zijn toezeggingen.

Goudriaan was reserve-officier. Tijdens de mobilisatie behoefde hij geen dienst te doen maar als Nederland in oorlog raakte, moest hij zich bij het hoofd van de sectie spoorwegdienst van het Algemeen Hoofdkwartier,

¹ A.v., p. 36-41.